

HUKUK DEVLETİ İLKESİ VE
YARGININ BAĞIMSIZLIĞI-TARAFSIZLIĞI
SORUNU KAPSAMINDA ETHEM SARISÜLÜK
DAVASININ DEĞERLENDİRİLMESİ*

Av. Anıl ERGUN**

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir. Bu çalışma “*Modern Devlet, Modern Hayat*” dersi kapsamında ödev olarak hazırlanmış olup, hiçbir yerde yayınlanmamıştır.

** Ankara Üniversitesi Genel Kamu Hukuku Yüksek Lisans Öğrencisi.

ÖZ

Türkiye’de yargı uzun zamandır tartışmaların odağında yer alıyor. Özellikle bazı davalar görmezden gelinip üstü kapatılırken, bazı davalar toplumda önemli ölçüde ses getiriyor. Türkiye’de iç hukukun bir sorunu haline gelen kamu görevlilerinin yargılanmaları AİHM nezdinde de ülkeyi birçok defa tazminata mahkûm etmiştir. Bu kapsamda makale konusu olarak Ethem Sarısülük davasının seçilmesi; mağdur-katılanlar avukatı Kazım Bayraktar’ın deyimiyile, hukuksuzluğun en güzel örneği olarak belleklerde yer etmesi nedeniyledir. Çalışma kapsamında toplumda yer edinmiş veya tamamen görmezden gelinmiş diğer davalara da kısaca değinilmiştir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının anlamları ve hukuk devleti için önemi anlatılmaya çalışılırken Türkiye’deki sorunlar, uygulamalar üzerinde durulmuştur. Son olarak Ethem Sarısülük davası süreci anlatılmaya çalışılmış ve Avukat Kazım Bayraktar ile kısa bir söyleşi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hukuk Devleti, Tarafsızlık, Bağımsızlık, Adil Yargılanma Hakkı, Gezi Hareketi.

THE APPRAISAL OF ETHEM SARISÜLÜK CASE WITHIN THE SCOPE OF CONSITUTIONAL STATE PRINCIPLE AND JUDICIAL INDEPENDENCE ISSUE

ABSTRACT

Justice in Turkey has been in the heart of discussions for long. While some of the cases, having been ignored, have been particularly obscured, some have made overwhelming impression within the community. The issue of state officials' being trialed, which has turned out to be a problem of domestic law in Turkey, has convicted the country plenty of times to pay compensation at European Court of Human Rights. The reason why Ethem Sarısülük case has been chosen as the subject of this article is, as the lawyer of victim Kazım Bayraktar has put it, that the given case will be remembered as the most stunning example of unlawfulness. Within the study, other cases that have gained importance in the society or disregarded entirely have been briefly mentioned. On the one hand, while the meanings of judicial independence and impartiality, and their significance for a state of law are being examined, on the other, the problems and practices in Turkey are being emphasized. Lastly, the process of Ethem Sarısülük case has been tried to be explained, and a concise interview with lawyer Kazım Bayraktar has been conducted.

Keywords: State of Law, Impatality, Independence, Right to a fair trial, Gezi Occupy.

HUKUK DEVLETİ OLARAK TÜRKİYE

Anayasal düzenlemeye göre Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Peki, gelinen süreci değerlendirdiğimizde, Türkiye Cumhuriyeti’ni bir hukuk devleti olmaktan alıkoyan nedir? Bu sorunun kaynağını Türkiye’nin geleneksel devlet anlayışında ve bu anlayışın temelinde yer alan devlet aklı- hikmeti hükümetin bulunması olarak görenler vardır. Bu hikmeti de şu şekilde açıklamak mümkündür; siyasi toplum, sivil toplumun kendi ortak ihtiyaçlarını temin için düzenlediği bir aygıt olmayıp; aksine, toplumdan bağımsız olarak ve ondan önce var olan bir devletin türevidir. Dolayısıyla siyasi sistemin ve hukukun amacı devletin bekasını sağlamaktır. Hem genel olarak devletin hem de ‘Türk Devleti’ nin kendine özgü varlık tarzının zorunlu kıldığı politikalar, çıkarlar ve yöntemler vardır. Bunlar yurttaşların iradesini ve özgürlüklerini işin içine katmamayı haklı gösterecek kadar ölüm-kalım meselesidirler. Gizli kapaklı iş görmek ve şaibeli yol ve yöntemlere başvurmak devlet olmanın doğasında vardır.^[1]

Bu değerlendirmeleri somut örneklerle açıklarsak hukuk devleti yerine devletin hukuku kavramının neden gündeme geldiğini daha iyi anlamak mümkün olacaktır; ilk olarak Ankara DGM eski başsavcısının şu sözleri genel hava hakkında fikir vermeye yeter: “*Devlete başkaldıran kişi kim olursa olsun yakalayıp asacaksınız.*” Ayrıca Susurluk bağlamında Mehmet Ağar’ a yöneltilen suçlamalara karşı Ağar’ ın yaptığı açıklamaları eklediğimizde tablo netleşmiş olur: “*Beni en iyi anlayacak olan DGM’lerdir. Çünkü onlar ihtisas mahkemeleridir ve terörle mücadelenin ne olduğunu bilirler. Terörle nasıl mücadele edeceksiniz? Herhalde filit sıkarak ortadan kaldıracak haliniz yok. Elbette devlet özel mücadele yöntemleri kullanacaktır. Dünyanın her yerinde terörle mücadele böyle yapılır.*”^[2]

YARGI, TOPLUMSAL BARIŞ VE HUKUK DEVLETİ

Modern dönemde yargıya biçilen en önemli görev, toplumsal barışı sağlamaktır. Günümüzün devleti, meşru şiddet tekeline elinde tuttuğundan ihkak-ı hakkı tanıyamaz. Bu nedenle modern devlet, toplumdaki ihtilafları ve çatışmaları tek elden çözüme kavuşturacak organ ve kuralları üretmek zorundadır. Bir tür hakemlik mekanizması olarak da değerlendirilebilecek böyle bir yapının en önemli unsuru, sorunları önceden belirlenmiş soyut ve genel kurallara göre

[1] Mustafa Erdoğan, Doğu-Batı Dergisi Hukuk ve Adalet Üstüne, s.57

[2] Mithat Sancar, Devlet Aklı Kiskacında Hukuk Devleti Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, s.193

çözecek bağımsız ve tarafsız yargıdır. Bu mekanizmanın en iyi işleyebileceği çerçevenin de hukuk devleti olduğu söylenebilir.^[3]

İnsanlara haksızlığa uğramış olmanın verdiği kızgınlığın, zorluğun ve kendi kendine hak alma talebinin önüne geçecek olan ilk elde savcılarının varlığıdır. Mağdurlar müracaatlarını yaptıkları aşamada artık savcıya güvenmeli ve adalet yerini bulur diye düşünebilmelidir. Aynı şekilde soruşturmanın gizliliği ilkesi de henüz suçluluğu kesinleşmeyen şüpheliyi koruma amacını taşımaktadır. Bu durumda hukuk bir denge görevi üstlenmektedir. Ancak özellikle devletin aleyhine işlenen suçlar itibarıyla aksi birçok durumla karşılaşmıştır. Bunun en tipik örneği Ergenekon dava süreci olarak gösterilebilir. Hukukun amacı toplumsal barışı sağlamak, mağduru ve şüphelileri aynı oranda gözetmek iken; bu süreçte toplum ikiye bölünmüş ve gizli yürütülen soruşturmaya ilgili yapılan açıklamalar toplumda bir kaos yaratmıştır. İktidar ve muhalefet mensupları, köşe yazarları bu süreçte Ergenekon avukatları ve savcılarını ikiye ayırmıştır, dolayısıyla bu durum için yargının siyasallaşması demek yanlış bir tanım olmaz.

“Adli süreçler” bakımından en sık dile getirilen rahatsızlıkların başında, “yargının siyasallaşması” gelir. Yargının siyasallaşması, en genel ifadeyle, yargının belli siyasal hedefler için kullanılması anlamına gelir. Bu kullanımın iki önemli şekli vardır:

1. Yargıyı araçsallaştırmak: Burada yargının, muhalif veya sistem karşıtı olarak belirlenen kişi ve gruplara karşı baskı ve tasfiye amacıyla kullanılması söz konusudur.
2. Siyasal alanı yargısallaştırmak: Burada söz konusu olan ise, siyasal meseleleri yargının tasarrufuna sokmak, böylece siyasal alanı daraltmak ve sonuçta yargıyı siyasal karar mercii haline getirmektir. Otoriter ve totaliter rejimlerde yargı siyasal hâkimiyetin etkili ve doğrudan bir aracıdır; bu nedenle yargının siyasallaşması son derece olağandır. Buna karşılık, demokratik sistemlerde, yargının siyasallaştırılması açık olmaktan ziyade, örtülü ve dolaylı; kaba değil daha rafine yöntemlerle gerçekleşir. Yargının siyasallaşmasına gidildiği ölçüde demokrasiden uzaklaşılır, otoriterliğe yaklaşılmış olunur.^[4]

Sonuç olarak, Ergenekon süreci, hasım veya rakip görülen kişileri tasfiye etmek amacıyla araçsallaştırıldı, böylece demokratikleşme açısından hayati önem taşıyan bu sürecin gölgelenmesine yol açılmış oldu, demek yanlış olmaz.^[5]

[3] Mithat Sancar- Eylem Ümit Atılğan, ‘Adalet Biraz Es Geçiliyor’ Demokratikleşme Sürecinde Hakimler ve Savcılar, TESEV yayınları, 2009, İstanbul, s.17

[4] Mithat Sancar, Polis, Yargı Demokrasi, Taraf Gazetesi, (14.03.2012)

[5] Mithat Sancar, Adalet Solduğu Zaman, Taraf Gazetesi, (16.07.2009)

“Siyasal yargı” kavramı ile bağlantılı olan hususlardan biri de “demokrasi ile güvenlik arasında bir gerilimin olup olmadığı” meselesidir. Bazı yargı mensupları, güvenlik ile demokrasi arasında bir gerilimin olmadığı ileri sürmektedirler. Bu yaklaşım, “... *Güvenliğin, demokrasi ve insan hakları ne kadar geliştirilirse o kadar sağlamlaşacağı(nı), ... İlk önce bireyin hakkını koruyan, gözeten, savunan bir sistem(in) olma(sı gerektiğini), Bireyin hakkı korunursa, birey hakkını elde ederse, ... gerisi(nin) kendiliğinden gel(eceğini)*” ifade etmektedirler.

Bazı yargı mensuplarının yargının asıl amacının devletle mücadele olduğunu ileri sürmeleri de sorunlu bir yaklaşımdır. Çünkü, yargı görevini yerine getirenlerin peşin bir mücadele fikri ile motive olmaları da sağlıklı ve tarafsız bir bakış açısına sahip olunmasını engelleyebilir.^[6]

Bir toplumda adalet duygusunun yerleşmesi ve huzurun sağlanması, önemli oranda, toplumsal kesimlerin yargı kararlarının bağımsız ve tarafsız bir şekilde verildiğine inanmalarına bağlıdır. Daha açık bir ifadeyle, eğer yargı kararları, özelde muhatapları ve genelde tüm kamu nezdinde kabul görür ve bu kararların adil olduğuna dair geniş ve kuvvetli bir inanç bulunursa, toplumsal barış ve huzur daha kolay sağlanır. Ancak eğer tersi olursa, yani yargı kararlarına dair kabul ve inanç zayıf olursa, bu takdirde yargının tartışmaları yatıştırma ve huzuru tesis edip koruma işlevi de zayıflar.^[7]

Düşünce suçları, devlete karşı işlenen suçlar, devlet görevlilerin işlediği suçlarda özellikle bir kamuoyu oluştuğu açıktır. İşte bunun nedeni bahsedilen suç kategorileri bakımından kamuoyunda yargının tarafsızlığı konusunda ciddi endişelerin bulunmasıdır. Bu davalara mağdur yakınlarının, çeşitli kuruluşlar ile basının gösterdiği ilginin temelinde güvensizlik duygusu ve bozulan dengenin yeniden sağlanması isteği yatmaktadır. Ethem Sarıgül davasının duruşmalarında hâkimlerin duruşma süresince tavırları her ne kadar incelenecek olsa da mahkemeye olan ilginin denge sağlamada kaçınılmaz bir etkisinin olduğunun burada da belirtilmesinde yarar vardır. Ayrıca bu dava bir yönü ile de biriken adaletsizliğin toplumda uyandırdığı bir öfke patlaması olarak nitelendirilebilir, çünkü Türkiye’de konusunun polis yargılamaları olduğu davalarda toplumda sanıklara ceza verilmeyeceği yönünde güçlü bir kanaatin oluştuğu açıktır. Bu da, toplumsal barışı sağlamada yargının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Son olarak bir hâkimin sözünün uyarı olarak dikkate alınması gerekmektedir: “*Halkın yargıya düşmanlığı önemli değil. Bana göre, halkın yargıya güvensizliği önemlidir. Eğer güvensizlik doğarsa, işte asıl felaket o zaman başlamıştır.*”^[8]

[6] Yrd. Doç. Dr. Bülent Yavuz, *Kuruluş ve İşleyişi Açısından Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.121

[7] Vahap Coşkun, SETA ANALİZ, *Yargının Çıkmazı: Devlet mi, Adalet mi*, Nisan, 2010, s.9

[8] Mithat Sancar- Eylem Ümit Atılğan, ‘Adalet Biraz Es Geçiliyor’ *Demokratikleşme Sürecinde Hakimler ve Savcılar*, TESEV yayınları, 2009, İstanbul, s.17

Hakimler, yargılanacak olay ve bu olaya uygulanacak norm hakkında belli bir ön anlayışa sahiptir. Bu ön anlayış çoğu zaman bir ön kararı da beraberinde getirir. Bu özgül ön anlayış dışında hakimlerin genel bir dünya görüşüne, ideolojiye, fikre sahip olmaları doğaldır. Karara giden süreçte ön anlayış sorunundan kaynaklanan tehlikelerin önüne geçebilmek için ilk adım hukuk uygulayıcılarının da bir ön anlayışa sahip olduğu gerçekliğini kabul etmek olur. Bu durum her bir olayda uygulayıcıların ön anlayışının tartışılabilir ve denetlenebilir hale gelmesini sağlayacağından tarafsızlığın sağlanması bakımından izlenebilecek en etkili yoldur.^[9] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yargının tarafsızlığı konusunda vermiş olduğu kararlarında subjektif tarafsızlık şartı aramış, yani mahkeme üyelerinden hiçbirinin kişisel bir önyargısı olmaması gerektiğini bir şart olarak belirtmiştir. Ayrıca aksi yönde bir kanıt bulunmadıkça bir yargıcın kişisel olarak önyargısız olduğu kabul edilir.^[10]

Uygulama sürecinde karşılaşılan bağımsızlık ve tarafsızlık sorununun uygulayıcıların karakteristik özelliklerine bırakılmayacağı açıktır. Bu yüzden demokratik hukuk devletinde yargının da denetimini sağlayacak çeşitli ilke ve yöntemler geliştirilmiştir. Bu ilke ve yöntemleri yargının demokratik meşruiyeti ve denetimi adı altına açıklayabiliriz;

YARGININ DEMOKRATİK MEŞRUIYETİ VE DENETİMİ

Demokratik hukuk devletinin temel unsurlarından biri, bütün devlet erklerinin ve organlarının hukuka bağlı olmalarıdır. Yargının kanuna bağlılığı olarak kavramsallaştırılan bu evrensel ilke, Anayasa m.138: “*hakimler anayasaya kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler*” şeklinde düzenlenmiştir. Ancak, yargı organları, soyut kuralları somut olaylara uygularken birer otomat gibi hareket edemezler. Bu durum aynı zamanda belli ölçülerde hukuk yaratma sonucunu da doğurur. Parlamento, halka karşı doğrudan sorumluyken, yargının aynı şekilde hesap vermesini sağlayacak sorumluluk mekanizmaları yoktur. Bu eksikliği giderebilmek için demokratik hukuk devletlerinde usul hukuku ve yargılama tekniğiyle ilgili çeşitli yöntemler getirilmiştir. Bu yöntemlerin başında, duruşmaların aleniyeti, kararların gerekçeli olması zorunluluğu ve kanun yolları gelir. Duruşma salonlarında yaşananların izleyicilere açık olması, basın yayın organlarınca kamuya aktarılması, yargıyı toplumun sürekli denetimi altında tutmaya hizmet eder. Bu bakımdan makalenin

[9] A.g.e., s.30

[10] Levent Gönenç, TEPAV Anayasa Çalışma Metinleri, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, 2011, s.9

konusunu oluşturan Ethem Sarısülük Davası' nın duruşmaları izleyicilerin varlığı ile sosyal medya üzerinden sürekli topluma duyurulmuş, "uyuyan savcı" fotoğrafları büyük ses getirmiş ve savcı hakkında HSYK tarafından soruşturma başlatılmıştır. Gerekçe zorunluluğu ise, bir yandan mahkemeleri inandırıcı olma baskısı altına almak, diğer yandan kararların tartışılması ve eleştirilmesi için gerekli malzemeyi sunmaya hizmet eder. Bu duruma örnek olarak gerekçesi bakımından çok tartışılan, sivil toplum örgütlerini harekete geçiren N.Ç davasını gösterebiliriz. N.Ç. davasının çok tartışılan gerekçesi medyada ve sivil toplum örgütlerince eleştirilmiş ve sanıkların çeşitli devlet görevlileri olması nedeniyle yargının bağımsız ve tarafsız olmadığı iddia edilmişti. Verilen her iki örneğin tartışmaların odağında yer almakla, yani tartışılabilir olmakla belli tabuları kırdığını söyleyebiliriz. Çünkü bunun sonucunda, yargıya dair pek çok sorun gündeme taşınabilir hale geliyor. Kanun yolları, mahkeme kararlarının bir üst yargı mercii tarafından incelenmesini öngören bir tür yargı içi denetim aracıdır. Ancak, alt derece mahkemelerinin tarafsızlık ilkesine uyup uymadığını denetleyecek olan üst yargı organları da, sonuçta aynı şekilde davranabilir. Bu durum yargının etkili bir şekilde denetlenmesini ve hesap verilebilirliğini sağlayacak yeni yöntemler aranmasını gerekli kılmıştır. Bu bağlamda kamusal denetim ve demokratik hesap verilebilirlik kavramlarının öne çıktığını görüyoruz.

TÜRKİYE' DE YARGI BAĞIMSIZLIĞI

Anayasamız yargı bağımsızlığını m.9 da: "*yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır*" diyerek mahkemelerin bağımsızlığı başlığı altında düzenlemiştir. 139. Madde de ise hakimlik teminatının en önemli unsurlarını, savcılar da kapsayacak şekilde doğrudan düzenlemiştir, diğerlerini ise m. 140 gereği kanunlara bırakmıştır. Hakimlik teminatının kaderiyle doğrudan ilgili bir konu da, hakimlerin tayin, terfi, nakil, denetim ve disiplin gibi özlük işlerinin HSYK'ya bırakılmış olmasıdır.(m.159)

Anayasa, yargıçların bağımsızlığını korumak için, 26.md' nin ikinci fıkrasında basın hürriyetinin "yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi" amacıyla sınırlandırılabilmesine izin vermiştir. Aynı zamanda, Basın Kanunu' nun 30. md.' Sinin ikinci fıkrası da kovuşturmanın başlamasından hükmün kesinleşmesine kadar geçen sürede, mahkemelerin hüküm, karar ve işlemlerine ilişkin görüş yayınlamasını yasaklamıştır. Yine aynı şekilde medya organlarının yargıçların işlemleri hakkında görüş yayınlamasını yasaklanmıştır.^[11]

[11] Hasan Tahsin Fendoğlu, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Yetkin Yayınları, 2010, Ankara, s.227

Böylece anayasanın hakimlik teminatı konusundaki düzenlemeleri, konunun anayasal düzeyde önemine ışık tutucu niteliktedir ki bu durum biçimsel anlamda hukuk devletinin sağlanmasını hedeflemektedir. Ancak maddi anlamda, yani içerik koşullarıyla hukuk devletinin sağlanıp sağlanmadığı ise normatif düzenin yanında uygulama düzeyinde görülebilecek ve anlam kazanacaktır.

Günümüzde özellikle medya- yargı ilişkileri yargı bağımsızlığı bağlamında en çok tartışılan konulardan birisidir. Bu konuda “Venedik Komisyonu Yargıçların Bağımsızlığı Raporu”nun sonuç bölümünde şu ilkeye yer verilmiştir: “14. Yargılama sürecini uygun olmayan baskılardan korumak amacıyla, bir tarafta yargılama sürecinin korunması ile diğer tarafta basın özgürlüğü ve kamuoyunu ilgilendiren konuların açıkça tartışılabilmesi ihtiyacı arasında uygun bir denge sağlayabilmek için, dikkatle tanımlanan “sub judice” (görülmekte olan dava) ilkesinin uygulanması düşünülebilir.”

Kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bir bakıma yargılamada olduğu iddia edilen hukuka aykırılıkların tartışılabilirliğini sağlamak adına medyanın yargılama sürecinde özellikle toplumda ses getiren davalarda çok önemli bir denge unsuru olduğunu görüyoruz. Ethem Sarısülük duruşmalarında özellikle sosyal medyanın aktif bir şekilde kullanılması insanların bilgilendirilmesi ve dosya kapsamında anlatıldığı üzere davanın hassaslığı göz önünde bulundurulduğunda, bu durum davanın tartışılabilir hale gelmesini sağladığı gibi, tespit edilen hukuksuzluklar için gerekli mercileri harekete geçirmiştir. HSYK’ nın “uyuyan savcı- hakim” hakkında başlattığı soruşturmayı bu bağlamda değerlendirebiliriz.

9 Kasım 2005’ te Şemdinli’ de meydana gelen bombalama olaylarının ardından emniyet ve silahlı kuvvetler mensupları halen devam eden fiili dokunulmazlıklardan yararlanmış, ancak hazırladığı iddianame mahkeme tarafından kabul edilen Savcı Ferhat Sarıkaya meslekten ihraç edilmiştir.

Kendisi fiili bir baskıya maruz kalmadığını ifade eden bir savcı da Savcı Ferhat Sarıkaya örneğini vermiş, yapılan çalışma kapsamında bunun özel bir önemi olduğu şu şekilde belirtilmiştir; Ferhat Sarıkaya’ nın meslekten ihracının yarattığı travma, her görüşmede gölge gibi varlığını hissettirmişti. Savcılar ‘dengeler’ e dikkat etmezlerse başlarına her türlü şeyin gelebileceğini ima ediyorlardı. Ancak ilk defa bu savcı, açıkça Ferhat Sarıkaya’ nın adını telaffuz etme ‘cesareti’ ni gösterdi.^[12]

[12] Mithat Sancar- Eylem Ümit Atılğan, ‘Adalet Biraz Es Geçiliyor’ Demokratikleşme Sürecinde Hakimler ve Savcılar, TESEV yayınları, 2009, İstanbul, s.69

TÜRKİYE'DE YARGI TARAFSIZLIĞI

Çeşitli mahkemelerce verilen somut kararlar incelendiğinde, yargı tarafsızlığının anlamı ve önemi daha net ortaya konacaktır. Kararları incelediğimizde ise Türkiye’de yargı tarafsızlığının devletçi ideolojinin ve devlet görevlilerinin korunması düşünceleri ile zaman zaman zedelendiği-zedelenebileceği görülecektir

YARGI KARARLARINDA DEVLETÇİ İDEOLOJİNİN KORUNMASI

Devlet aleyhine cürümlerle ilgili davalar yukarıda açıkladığımız ve ‘siyasal yargı’ olarak adlandırdığımız davaların en sık karşılaşılan örneğidir. Özellikle, siyasi içerik taşıyan davalarda yargı, özgürlüklerden yana değil, devletçi ideolojiden yana bir tercihte bulunmaktadır. Totoliter sistemlerde yargının siyasal baskı ve tasfiyenin aracı olarak kullanılması son derece olağandır. Ancak aynı duruma totoliter olmayan rejimlerde, örneğin anayasal düzenini hukuk devleti olarak Kabul ettiğini söyleyen devletlerde de rastlanır. Örneğin, Sosyalist Parti’ nin kapatılması istemiyle açılan davada kapatma kararını veren mahkemenin dayandığı gerekçelerden biri şudur;

“(…) Diğer bir konu da, Sosyalist Parti’ nin Atatürk milliyetçiliğine ideolojik olarak karşı çıkması ve bunu Türkiye’nin gerçeklerine uygun görmemesidir. Etnik farklılıkları kaldıran, değişik uygulamaları olanaksız kılan, birleştirici ve bütünlüştürücü, Türkiye Cumhuriyeti’ nin vazgeçemeyeceği temel ilke olan Atatürk milliyetçiliği, vatana ve devlete bağlılığı; yurtta ve dünyada barışı öngörür. Bu ilkeye karşı olan bir görüşün ülke ve ulus bütünlüğüne de karşı olacağı kuşkusuzdur.”^[13]

Burada ‘hukukun üstünlüğü’ kavramına değinmekte yarar vardır. Levent Köker 06.02.2014 tarihli yazısında hukukun üstünlüğüne deyinirken, Türkiye’de yaşanan sorunların temelini de şöyle açıklamıştır; Türkiye’ nin temel sorunu, temel hak ve özgürlükleri içeren bir ilkeler ve kurallar sistemi olarak hukukun üstünlüğünü doğru dürüst yerleştirememiş olmasından kaynaklanmaktadır. (Bu, kuşkusuz, Türkiye’ nin hukukun üstünlüğü açısından hiçbir birikiminin olmadığı anlamına gelmemektedir.) Dolayısıyla, bu yönde yeterli çaba göstermeyen siyaset erbabının, kendi eyleminin ürünü olan anayasa, kânun ve yönetmelik hükümlerini uygulayan yargıdan rahatsızlık duyması mümkündür. Ancak, bu rahatsızlığın her türlü yargı denetimini üstelik de tamamen yanlış kullanılan bir kavramla “vesayet” diye bertaraf etmeye yönelik bir “siyasetçi üstünlüğü” ne dönüştürülmeye çalışılması kabul edilemez. Doğrusu, kurulu düzenden ve

[13] E. 1991/2, K. 1992/1, Resmi Gazete, 25.10.1992, Sayı: 21836, s.3-11

işleyişinden duyulan rahatsızlığı hukukun üstünlüğünü “bihakkın” yerleştirmeye vesile kılabilir. ^[14]

YARGI KARARLARINDA DEVLET GÖREVLİLERİNİN KORUNMASI

Bireylerin birbirine ve devlete karşı işlemiş olduğu suçlarda hukuku en sert şekilde işleten yargı, devletin silahlandırılmış görevlilerinin işledikleri suçlar bahis konusu olduğunda, bu görevlileri korumak amacıyla hukuku alabildiğine esnetmekte ve hatta gerektiğinde hukuku yok sayabilmektedir. Bu duruma Ethem Sarısülük dava konusunda daha geniş yer verileceğinden, bu aşamada Türkiye’de polislerin işlediği suçların yargı süreçlerini inceleyebilmek adına istatistik verilmekle yetinilecektir.

Soner Çankal isimli vatandaş, polis memuru Vahit Karşılardan silah kullanma şartları oluşmadığı halde, sırtından vurularak öldürülmüştür. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucu, sanık polis memurunun hakkında 6 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş, söz konusu hüküm hakkında da hükmün açıklanmasının geri bırakılması yoluna gidilmiştir.

Mardin’de 12 yaşındaki Uğur Kaymaz, polisler tarafından 13 kurşun sıkılarak öldürüldü. Yargı, meşru müdafaaı gerekçe göstererek polislerin beraatine karar verdi. Yukarıda açıkladığımız denetim mekanizmalarından aleniyet çerçevesinde bu davanın seyriyle o kadar az kişi ve çevre ilgilendi ki sonuç olarak ilk derece mahkemesinin verdiği beraat kararı Yargıtay’ca oybirliğiyle onandı.

Siirt’te gösteri yapan bir kalabalığa bir uzman çavuş ateş açtı ve gösteriye katılmayan bir kişiyi öldürdü. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 13.03.2009 tarihli verdiği kararda, bölgenin özelliklerine atıf yaparak uzman çavuşun cezalandırılmamasına hükmetti.

Trabzon’da görülen ve Gazi Davası olarak bilinen polislerin adam öldürmekten yargılandığı davada mahkeme başkanı, tarafsız olamayacağını güvenlik görevlilerini yargılayamayacağını belirterek davadan çekilmiştir. Benzer bir çekilme olayına Metin Göktepe’yi öldürdükleri iddiasıyla yargılanan polislerin davasında da rastlanmıştır.

Ethem Sarısülük davasında ise mahkeme çekilme talebinde bulunmuş, ancak Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesinin talebi yerinde bulunmayarak reddedilmiştir. Hakim önüne gelen dosyaya bakmakla yükümlü olduğu yönündeki hüküm açık olmakla birlikte, tarafsızlığından şüphe duyulan mahkeme heyetinin, üstelik kendileri çekilme talebinde bulunmuş iken, davaya bakmaya adeta zorlanması

[14] Levent Köker, Hukukun Üstünlüğü ve Demokratik Siyaset, 06.02.2014, Zaman Gazetesi

kabul edilebilir bir durum değildir. Çünkü görünürde tarafsızlık sağlanmadığı gibi aslında diğer mahkemelerin de sanık polis Ahmet Şahbaz'ı yargılamaktan çekindikleri düşüncesine yol açılmıştır.

Baran Tursun dur ihtarına uymadığı gerekçesiyle polis tarafından öldürülmüş, mahkeme polis memuru Oral Emre Atar'ın 'öldürme eylemini silah kullanmaya ilişkin kanun hükmünü yerine getirmede kast olmaksızın sınırı aşarak işlediğini kabul ederek 2 yıl 1 ay hapis cezası verilmesine karar vermiş böylece tutuklu kaldığı 48 gün dışında silahını tekrar zimmetine almış ve görevine devam etmiştir.

Baran Tursun'un polis tarafından öldürülmesi üzerine ailesi tarafından "Baran Tursun Vakfı" kurulmuş, polislerin insan hakları kapsamında işledikleri suçlar ve polisler hakkında açılan soruşturma ve davalar üzerine ayrıntılı bir inceleme yapılmış ve çok önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Baran Tursun Vakfı, Birleşmiş Milletler tarafından güvenilir kurumlar listesine alınmıştır. Ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

"Birkaç yıl içinde, 24'ü karakollarda olmak üzere, 124 kişinin ölümünden polis sorumlu tutulmuştur, dolayısıyla polis yaşama hakkını sürekli ihlal etmiştir.

Yaşama hakları ihlal edilenlerin % 95'i politik, siyasi yönü olmayan, polisten kaçmayı bile bilmeyen 20 yaş ve altında olan gencecik çocuklardan oluşmaktadır."

Baran Tursun Vakfının yaptığı araştırmaya göre 2007-2013 yılları arasında 133 kişi polis tarafından öldürüldü. Bu verilere göre Türkiye'de ortalama ayda 2 kişi polis tarafından öldürülmektedir. Vakıf bu belgeyi yayınladıktan sonra Emniyet Genel Müdürlüğü Vakfa bir yazı göndererek "Failin Polis Olduğu Ölümler" başlıklı listenin siteden kaldırılmasını istemiştir. Vakıf, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün talebini reddetmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bu tutumu genel olarak Türkiye'de polisler tarafından işlenen cinayetleri duyulmasının engellenmesi amacını taşımakta ve bu durum iç hukukun polislere karşı etkisizliğinin de bir göstergesi olarak göze çarpmaktadır.

ETHEM SARISÜLÜK DAVA DOSYASI

Gezi Direnişi olarak adlandırılan İstanbul Gezi Parkı'nda başlayıp bütün yurda yayılan protesto eylemlerinden biri de 01.06.2013 tarihinde Ankara Kızılay Meydanında yapılmak istendi. Ancak polis yüz binlerce insanı Kızılay meydanına sokmamak için hem orantısız bir güç kullandı hem de gaz, plastik mermi ve TOMA'ları insanları öldürmeye, yaralamaya ya da sakat bırakmaya yol açacak bir biçimde kullandıkça olaylar daha da büyüdü. Polislerden birinin ateş emri olmadığı halde protestocuların üzerine ateş etmesi sonucu, Ethem Sarısülük başından vuruldu.

Ethem Sarısülük hastanede iken, yakınları ve avukatları tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikâyet başvurusu yapılarak ateş eden polis memuru ile olaylardan sorumlu amirleri hakkında; kasten adam öldürmeye teşebbüs, zor kullanmada sınırın aşılması, görevi kötüye kullanma ve diğer suçlardan soruşturma ve dava açılarak cezalandırılmaları talep edildi.

Şüpheli polis memurunun kimliğini savcılığa bildirmeyen, etkili soruşturma ve yargılamanın yapılabilmesi için şüpheliyi savcılığa teslim etmeyen yetkililer İçişleri Bakanı, Ankara Valisi, Ankara Emniyet Müdürü, Çevik Kuvvet Şube Müdürü hakkında suçluyu kayırma (TCK 283. madde) ve görevi kötüye kullanma (TCK 257. madde) suçlarını işledikleri gerekçesi ile avukatlar tarafından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikâyet yoluna başvuruldu. Ancak bu dosya, olaylar sürecinde Başbakan ve İçişleri Bakanı hakkında başka şahıslar tarafından başka nedenlerle yapılan diğer şikâyet dosyalarıyla birleştirildi. Ancak bu dosyalarda kanıt toplama, tarafların iddia ve savunmalarını alma işlemleri bugüne kadar yapılmadı.

Hastanede tedavi gören Ethem Sarısülük bütün tıbbi müdahalelere rağmen kurtarılamadı ve 14.06.2013 günü hayatını kaybetti.15.06.2013 günü otopsi yapıldı. Otopsi sırasında, Ethem Sarısülük ün beynine saplanmış olan mermi çekirdeği çıkarılarak emanete alındı.

Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün 17.06.2013 tarihli yazısı ile polisin kimliği bildirildi ve kullandığı silah, şarjör ve 5 adet dolu fişek savcılığa teslim edildi. Teslim edilen silah ile otopside tespit edilen mermi çekirdeği, İstanbul Adli Tıp Kurumuna gönderildi ve bir rapor alındı. Raporda mermi çekirdeğinin polis Ahmet Şahbaz'ın tabancasından çıktığı tespit edildi. Şüpheli, olaydan 23 gün sonra (24.06.2013) savcıya teslim edildi. Savcı, sanığı tutuklamayı gerektirmeyen “*meşru savunma sınırının kasit olmaksızın aşılması suretiyle ölüme sebebiyet verme*” suçu (TCK' nun 27/1 maddesi) ile ve tutuklama talebiyle mahkemeye sevk etti.

Hazırlanan iddianame ile birlikte dava, Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesine tevdi edildi ve ayrıntılı olarak inceleyip, tartışacağımız duruşmalara böylece başlanmış oldu.^[15]

[15] Ethem Sarısülük Dava Dosyası, Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2013/349

TÜRKİYEDE GEZİ OLAYLARI-HALKIN MEŞRU DİRENME HAKKI

27.05.2013 günü, İstanbul'da Taksim Meydanı yanında bulunan Gezi Parkı'nda, siyasal iktidarın ideolojik bir amaçla Topçu Kışlası ve ticari bir amaçla alış-veriş merkezi yapma projesi kapsamında ağaçların kesilmesine başlandığı sırada Gezi Parkı'na gelen yüzlerce insan tarafından hiçbir şiddet içermeyen protesto eylemi başlatıldı. Barışçı bir protesto gösterisi yapan Gezi Parkı'ndaki eylemcilere 27-31 Mayıs 2013 tarihleri arasında birkaç kez orantısız şiddet kullanılarak müdahale edildi. 30 Mayıs Perşembe sabahı saat 05:00 'te, polis tarafından gaz bombaları ve tazyikli su araçları kullanılarak uygulanan şiddetli saldırıda protestocuların çadırları, eşyaları polis ve zabıta ekipleri tarafından yakıldı.

Çevre ve doğa katliamlarına, Kentsel Dönüşüm adı altında evlerinin yıkılmasına, mülkiyetlerine el konulmasına, giderek artan yoksullaşmaya, düşünceleri ve barışçı eylemleri nedeniyle insanların kitleler halinde tutuklanıp hapishanelere doldurulmasına, siyasal iktidarın günden güne artan baskı ve şiddetine karşı zaten tepki biriktirmiş olan Türkiye halkı, Gezi Parkı'nda barışçı eylem yapan insanların üzerine polisin şiddetle saldırmasını protesto etmek için hemen hemen her kentte protesto eylemleri başlattı.

Protesto gösterileri sırasında **altı** eylemci hayatını kaybetti, yaklaşık **sekiz binden** fazla eylemci, polisin saldırısı sonucunda yaralandı. Olaylar sırasında polise taş atan ya da istisnai düzeyde kamu mallarına zarar veren göstericiler de oldu. Ancak kamu ve özel mallara polisin kullandığı araçlar da zarar verdi. TOMA adı verilen su sıkma araçlarından sıkılan tazyikli suyun etkisiyle, gaz tabancalarından atılan gaz kapsüllerinin çarpmasıyla birçok ev ve dükkanın camları kırıldı, eşyaları hasara uğradı.^[16]

Burada değerlendirmemiz gereken birinci nokta; idarenin eylemleriyle ilgili olarak "kanunsuz emir" düzenlemesiyle ilgilidir. Buna göre, bir devlet memuru, âmirinden gelen emrin kanunsuz olduğunu düşünüyorsa, emrin yazılı olarak tekrarlanmasını isteyecek ve ancak bu takdirde yerine getirdiği kanunsuz emirden sorumlu olmayacaktır. Ancak, emrin konusu ceza kanunlarında düzenlenen bir suç ise, o zaman memurun sorumluluktan kurtulması hiçbir biçimde mümkün değildir. 30 Mayıs günü sabaha karşı Gezi Parkı'na girip oradaki insanların çadırlarını toplayıp yakan memurlar, hangi emri icra etmişlerdir? Gezi Direniş'i ni dağıtmaya yönelik olarak elbette polis zor kullanılabilir ama bu zor, eylemin barışçıl niteliğinin ortadan kalkmasına bağlıdır. 30 Mayıs sabahında yaşanan olaylarda "çadır yakma" eylemi ise, "kanunsuz emir" bir yana Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen "mala zarar verme suçu" nun

[16] Ethem Sarisülük Dava Dosyası, E. 2013/349,10.10.2013 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

işlendiği şüphesini de doğurmaktadır. Dolayısıyla bu yakma eylemini yapan memurların emrin yazılı olarak verilmiş olması hâlinde bile cezaî sorumlulukları olabilecektir ve nitekim cumhuriyet savcılığının bu konuyla ilgili soruşturma başlattığı bilinmektedir.^[17]

İkinci olarak da gezi olayları kapsamında ifade özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme hakkı üzerinde durulması gerekmektedir.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ifade özgürlüğü ile yakından ilişkili bir hak olup ifade özgürlüğünün kolektif bir biçimde kullanıldığı bazı durumları içerir. Bir toplantının kamuya açık bir alanda yapıldığı her durumda toplantı kamu düzenini kaçınılmaz olarak etkiler. Bir toplantının gürültüye, trafiğin engellenmesine yol açması bu hakka müdahale edilmesi için yeterli bir gerekçe değildir. Gezi parkında veya taksim meydanında toplantı ve gösteri yürüyüşüne izin verilmemesi bu nedenle toplantı özgürlüğünün kapsamı ile uyuşmamaktadır. Toplanma özgürlüğünün en önemli unsuru barışçıl olmasıdır. Gezi parkı olaylarında büyük çoğunluğu barışçıl olan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine güvenlik güçleri tarafından müdahale edilmiştir. Güvenlik güçleri tarafından toplantı ve gösterilerin barışçıl olmadığına dair ileri sürülen kanıtlar gösterilerin barışçıl olmadığını kanıtlayacak nitelikte değildir.^[18]

Gezi olayları sırasında bazı sendikalar 4-5 Haziran 2013 tarihlerinde iş bırakma eylemi yaptılar. DİSK, KESK, TMMOB ve TTB tarafından düzenlenen iş bırakma eylemi ile ilgili olarak bazı caydırıcı açıklamalar yapılmış, Bursa ve Zonguldak başta olmak üzere iş bırakma eylemine katılan öğretmenlerin tespitine ilişkin okul müdürlüklerine yazı gönderilmesi bu tür caydırmaya yönelik yaklaşımı yansıtmaktadır.^[19]

Üçüncü olarak da orantısız güç kullanımından bahsedilecektir; AİHM 'nin İzci kararında (42606/05) yer alan aşağıdaki tavsiye ve değerlendirmeler, Türkiye'de toplantı ve gösteri özgürlüğü ihlallerinin çokluğuna yapılan atıflar, iç hukukun etkisizliğine dair Ethem Sarısülük davasındaki iddiaları da destekler niteliktedir:

“Mahkeme Türkiye aleyhine kırktan fazla kararında gösterilere ağır müdahaleler veya barışçıl gösterilere katılan kişilere karşı cezaî soruşturma açılması durumlarının Sözleşmenin 3 ve/veya 11. Maddelerini ihlal ettiğine karar vermiştir. Mahkeme bu davaların ortak özelliğinin barışçıl toplantılara belli ölçüde müsamaha gösterilmesi ve bazı davalarda da kolluk personeli tarafından biber gazı da olmak üzere ani fiziksel güç kullanımı olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, bu kararların

[17] Levent Köker, Türkiye' nin İtibarı İnsan Haklarına Saygıdan Geçer, 14.06.2013, Zaman Gazetesi

[18] 'Gezi Silahları: Baret, maske, sprey' ,Radikal,15 Haziran 2013

[19] Gezi Parkı Olayları İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında Bir İnceleme, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2013, s.73

yirmisinden fazlasında gösteriler sırasında kötü muamelede bulunduğu iddia edilen kolluk personeliyle ilgili etkili soruşturma yapılmadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme Türkiye aleyhine gösteri özgürlüğü ve/veya gösteriler sırasında kolluk kuvvetlerince güç kullanımına ilişkin 130 başvurunun derdest olduğunu gözlemiştir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında mahkeme, Sözleşmenin 46. Maddesine göre bu kararın uygulanabilmesi için davalı devletin gelecekte benzer ihlallerin yaşanmaması için genel önlem alması gerektiği sonucuna varmıştır. Bu amaca ulaşmak için, 14 Şubat tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan genelge hükümleri ile Türkiye tarafından başka öngörülebilecek önlemler saklı kalmak kaydıyla mahkeme, Türkiye'nin fiziksel güç veya biber gazı gibi güç kullanma araçlarına başvuracakları zaman kolluk personelinin yukarıda anılan CPT'nin tavsiyelerine ve Sözleşmenin 3 ve 11. maddelerine uygun davranmalarını sağlayacak ve yukarıda sistematik olduğu ve ortadan kaldırılmasının zorunlu olduğu belirtilen sorunları yok edebilecek adımları atması gerektiğine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca Sözleşmenin 3. Maddesinde belirtilen yükümlülükler uyarınca yargısal makamların kötü muamele iddialarıyla ilgili etkili soruşturma yürütmesinin sağlanmasının ve benzer şekilde üst düzey polis memurlarının da hesap verebilirliğinin sağlanması gerektiğini düşünmektedir.”

Mahkemenin İzcı kararına konu olan olaydan bu yana yaklaşık 8 yıl geçmiş olmasına rağmen, Hükümet Mahkemenin eleştiri ve tavsiyelerine uymamış, gerekli adımları atmamıştır. Bunun sonucunda Sözleşme ihlalleri giderek artmış ve 2013 yılı Mayıs ayından itibaren binlerle ifade edilebilecek düzeye ulaşmıştır. Etkili soruşturma ve yargılama düzeyi ise giderek düşmüştür.

Toplantı ve gösterilere müdahale sırasında polis uluslararası kurallara aykırı bir biçimde tazyikli su, biber gazı ve plastik mermi kullanarak ağır yaralanmalara, organ kayıplarına; 01.06.2013 günü ise ateşli silah kullanarak Ethem Sarısülük'ün ölümüne neden olmuştur. Ethem Sarısülük vurulmadan önce yoğun biber gazına ve plastik mermiye maruz kalmıştır.

Geçmişte ve bugün bazı ülkelerin gerek ulusal hukuk gerekse uluslararası hukuk metinlerinde “direnme hakkı” yer almaktadır. Direnme hakkı demokratik amaçlar taşıması boyutuyla siyasal; anayasalarda, uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda yer alması boyutuyla hukuksal nitelik taşır. Muhatabı siyasal iktidar olan ve bu nedenle demokratik bir nitelik taşıyan direnme hakkını; öncelikle hukuksal boyutuyla ele alıyoruz.

Direnme hakkı birçok ülkenin Anayasa ve hukuk metinlerinde yer almaktadır. 02 Temmuz 1776 tarihinde kabul edilen Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi, yönetimlerin bireylerin yaşama, özgürlük ve refahı arama haklarını ellerinden almaları durumunda; bireyler için yönetimi devirme ve yeni yönetim kurma hakları bulunduğunu kabul eder. 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde: “Her siyasal kuruluşun amacı insanın zamanaşımına uğramayan

doğal haklarının korunmasıdır. Bu doğal haklar, özgürlük, mülkiyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme hakkıdır” denilmektedir. Yine Fransa’nın 1793 Haklar Bildirisi daha açık ve kesin bir dille direnmeyi kutsal bir hak, hatta ödev olarak düzenler. Bildiri’nin 34. maddesinde; “*Toplumun tek bir üyesine zulüm yapıldığı zaman, bütün topluma zulüm yapılmış demektir.*” hükmü yer alır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde Küba delegasyonunun önerisine karşın direnme hakkına yer verilmez, ancak Bildirinin başlangıç kısmında “*insanların zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan hakları hukuk rejimi ile korunmalıdır*” ibaresi kullanılarak direnme hakkından dolaylı biçimde bahsedilir. 8 Ocak 1962 tarihli El Salvador Anayasası 5. maddesinde “*Cumhurbaşkanının bir dönemden fazla görevde kalamayacağı kuralının ihlali halinde vatandaşlar için isyan zorunluluğu vardır*” hükmünü getirmiştir. 1975 tarihli Yunanistan Anayasasının 120. maddesinde Anayasayı ortadan kaldırmaya teşebbüs edecek herkese karşı vatandaşların direnme hakkına ve hatta ödevine sahip olduğu yazılıdır.

Gezi Parkı olayları ile başlayan süreçte, halkların bedeller ödeyerek kazandığı meşru, hukuksal ve uluslararası hukukta da yer alan haklarını kullanma eylemine karşı, siyasal iktidarın polisi kullanarak uyguladığı orantısız, hem ulusal hem de uluslararası hukuka aykırı baskı ve şiddeti karşısında; halkın meşru direnme, direnirken kendi güvenliğini sağlama hakkını kullandığını söylemek mümkündür.^[20]

SIYASETÇİLERİN SÖYLEMİNDE GEZİ

Ethem Sarısülük dosyası kapsamında siyasetçilerin gezi olayları ile ilgili söylemleri yargıya bir baskı ve müdahale olarak değerlendirilmiş, bu yüzden yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düştüğü belirtilmiş olup, AİHM başvuru dilekçesinde iç hukukun böylece etkisizleştirildiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi de Türkiye’nin içinde bulunduğu bu süreçte ve başvurunun konusu olan olaylar açısından etkisiz bir iç hukuk yolu olarak nitelendirilmiş, dolayısıyla AİHM’ ne başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmeden yapılması zorunluluğunun doğduğundan bahisle aşağıdaki söylemlere yer verilmiştir;

“Biz birkaç tane çapulcunun, o insana gelip meydana gelip halkımızı tahrik etmesine seyirci kalmayız. Çünkü bu millet bize reyini verirken tarihimize sahip çık diye verdi. Evet cami de yapacağız. Ben bunun iznini gidip de CHP genel başkanından alacak değilim, birkaç çapulcudan alacak değilim. Bize oy verenler

[20] Ethem Sarısülük Dava Dosyası, E. 2013/349, 10.10.2013 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

bunun yetkisini verdi zaten.” (Başbakan Erdoğan, kaynak: Hürriyet Gazetesi, tarih: 02.06.2013)

“Bu gözü dönmüşlerin polisimize nasıl azgınca saldırdıkları, polisin sadece savunmada kaldığı yeni görüntülerde çok açık ortada. Merak etmeyin bunları en küçük detayına kadar deşifre etmeye devam edeceğiz. ‘İçişleri Bakanına 24 saat içinde AKM’yi ve Cumhuriyet Alanı’nı temizleyin dedik. Şimdi soruyorlar ‘Polise talimatı kim verdi?’ diye. Polise talimatı ben verdim. İşgal kuvvetlerini mi izleyecektik? Dünya zil takıp oynasın diye. Bunu mu seyredecektik? Oralar temizlendi”. (Başbakan Erdoğan, kaynak: Radikal Gazetesi ve diğer basın organları tarih: 23.06.2013)

“Şu saatten sonra orada bulunan her kişiyi devlet maalesef terör örgütünün mensubu olarak değerlendirmek zorunda kalacaktır” (Türkiye Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış, kaynak: Hürriyet Gazetesi ve diğer basın organları, tarih: 16.06.2013).^[21]

Siyasal iktidar Ethem Sarısülük davasıyla ilgili de çeşitli söylemlerde bulunmuş ve bu kapsamda da yargıya ve soruşturmaya müdahale etmişlerdir:

“Ethem Sarısülük provokatörlerin kafasına attığı taş sonucu vefat etti.”... “Polisin karşısında kitap okuyup tabrik ediyorlar.” (Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek, kaynak: Beyaz Tv ve diğer basın organları tarih: 15.06.2013)

“Toplanan delillerle ve olayı tamamen kaydetmiş video ve kamera kayıtlarıyla polis memurunun göstericiler kalkınını gasp etmişler, daha sonra linç teşebbüsünde bulunulmuş. Vücuduna 37 adet taş isabet etmiş, çok sayıda yumruk ve tekme almış...” Ama bunun üzerine kendisi havaya iki el ateş ederek kaçmaya çalışmış. Üçüncü el ateş sırasında da eline isabet eden taştan dolayı silahın düşmesiyle böyle bir olayın meydana gelebileceği bir kanaat olarak mahkemede yer almış.” (Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, Hürriyet ve diğer basın organları, 25.06.2013)^[22]

Soruşturma ve duruşmalar esnasında adil yargılanma hakkının ihlaline yönelik örnekler adil yargılanma hakkı başlığında anlatılacağından burada sadece söylemlere yer verilmekle yetinilmiştir. Davanın seyri-duruşmalar kapsamında inceleneceği üzere siyasetçilerin bu tavrının sanığın gizli sanığa dönüşmesine ve yaşam hakkı ihlaline varan bir suçta segbis sisteminin imkânsızlığının dikkate alınmamasına yardımcı olduğu söylenebilir.

[21] Gezi Parkı Olayları İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında Bir İnceleme, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2013

[22] Ethem Sarısülük Dava Dosyası, E. 2013/349, 10.10.2013 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

DAVANIN SEYRİ-DURUŞMALAR

Bu başlık altında davanın genel seyri hakkında bilgi verilecek, yargılamalar esnasında Türkiye’ de ilk defa karşılaşılan sanığın kimliğinin gizlenilmesi, SEGBİS sistemi uygulaması (uygulanılamaması) ve mahkeme heyetinin çekilmesi(çekilememesi) üzerinde özellikle durulacaktır.

Yargılamanın ilk duruşması 23.09.2013 günü yapılmaya çalışılmıştır. Duruşma salonunda çevik kuvvetin sayıca fazla olması, yaşanan gerginlikler ve çıkan arbede sonucunda Ethem Sarısülük’ün annesi, yaşanan olaylara duyduğu tepkinin de etkisiyle elini sanığın kafasına uzatmış, başındaki peruk, takma bıyık ve gözlüğü yere indirmiştir. **Ortaya çok farklı görünümde bir yüz çıkmıştır. Böylece sanık polis, kimliğinin bir parçası olan yüzünü sakladığı, farklı göstermeye çalıştığı anlaşılmıştır.** Mahkeme heyeti yargılamaya başla(ya) madan duruşmanın 28.10.2013 tarihine ertelenmesine karar vermiştir.

Sanığın yüzünü gizlemesi aynı zamanda delil karartma suçunu oluşturuyordu. Duruşmada yaşanan arbede sırasında sanığın peruğu, takma kaş ve bıyığı, gözlüğü düşüp farklı bir yüz –ve aynı zamanda kimlik gizleme suçu- ortaya çıktığında mahkemenin bu durumu tespit eden bir cümleye duruşma tutanağında yer vermemesi, ilk duruşmada yapılması gereken kimlik tespitinin yapılmaması, dava dosyasında sanığın fotoğrafının ve nüfus kimlik fotokopisinin bulunmaması, duruşma salonuna tutukluların alındığı kapıdan alınması mahkeme heyetinin bu aleniyeti sağlayamaması AİHM’ ne başvurma dilekçesinde iç hukuku etkisizleştirmeye bizzat mahkeme heyetinin sebep olduğu şeklinde yer almıştır. Bu durum şu şekilde açıklanmıştır; **“Her davada ve özellikle ceza yargılamalarında taraflar birbirlerinin kim olduklarını hem isimleriyle hem de “cisim”leriyle doğru olarak görmek, bilmek ve tanımak hakkına sahiptirler. Gizli taraf, gizli sanık olamaz.”**^[23]

Mahkeme müdahil avukatlarının 12.11.2013 tarihli dilekçelerinde yer alan **“Sanığın resmi onaylı, vesikalık ve boydan, değişik açılardan, en son çekilmiş net fotoğraflarının, nüfus kimlik fotokopisinin ve parmak izi kayıtlarının getirilmesi”** taleplerini herhangi bir karara bağlamadı.

“Fail ile suç arasındaki ilişkinin tespitinde failin tanıklarla ya da başka araçlarla teşhisi önemli delillerden biridir. Doğru teşhis yapılabilmesi için katil sanığı gerçek yüzü ve bedeni ile birlikte mahkemenin ve tarafların huzuruna çıkmak/ çıkarılmak zorundadır.

Fail, sanık ve mahkum kavramları hüküm kesinleşinceye kadar birbirinden farklı anlamlar ifade ederler. Fail bir kişidir, sanık belli bir kişidir, mahkum fail olduğu kesinleşen kişidir. Olayın faili olduğu iddia edilen kişi iddianamede sanık

[23] Ethem Sarısülük Dava Dosyası, E. 2013/349,05.02.2014 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

olarak sıfatlandırılan kişidir. Bu davanın iddianamesinde sanık olarak sıfatlandırılan kişi duruşmaya getirilen kişi midir? Olay ile fail, fail ile sanık, sanık ile olay arasındaki ilişkilerin sanığın, hakimlerin, tarafların ve tanıkların huzurunda sorgulanması, kanıtlanması ve tespiti; bütün bunlar yapılırken sanığın hal ve hareketlerinin yakından, yüz yüze ve canlı olarak izlenmesi adil yargılama açısından gerekli ve zorunludur.”^[24]

02.12.2013 tarihli 3. Duruşmaya sanık getirilmedi. Duruşma salonuna kurulan ekrandan sanığın görüntüleri yansıtıldı. Sanığın yüzü yine dikkat çekecek ölçüde farklılaştırılmıştı. Saç biçimi, ilk duruşmada peruk düştükten sonra ortaya çıkan saçta hiç benzemiyordu. Saçları ya boyanmıştı ya da kısa saçlı siyah peruk takılmıştı. Ekrandan bu durumu kesin olarak tespit etmek olanaksızdı. Ekranda görünen şahsın kaşları ve bıyığı ilk duruşmada takma kaş ve bıyığı düşen sanığın gerçek kaş ve bıyığına da benzemiyordu. Işığı dışarı yansıtan parlak camlı bir gözlük takarak gözlerinin net görünmesini engelleyen sanık gerçek yüzünü yine gizleme çabasına girmişti. Müdahil vekilleri, sanığın saç, bıyık ve kaşlarının takma olup olmadığını kontrol edilmesini, resmi onaylı fotoğraflarıyla gelen şahsın yüzünün karşılaştırılmasını talep ettiler. Mahkeme heyeti ekranda görünen şahsın saç, bıyık ve kaşlarının kontrol edilmesine dair talebin reddine, sanığın fotoğraflarının getirilmesine karar verdi. **Ancak duruşma sırasında dosyada sanığın fotoğrafları bulunmadığı için ekranda görünen şahıs ile gerçek sanığın yüzünün karşılaştırılması mümkün olmadı. İç hukuk bu konuda da uygulanmadı.** Duruşma, söz konusu olayla ilgili tutanaklarda bulunan çelişki üzerine müdahil avukatları tutanağın sanığa gösterilmesini, tutanakta sanığın kendi ismi altında bulunan ıslak imzanın kendisine ait olup olmadığını, bu tutanak içeriğinin doğru olup olmadığını sanıktan sorulmasını talep ettiler. SEGBİS yöntemiyle sanık sorgusu yapan mahkeme heyeti, sanık duruşma salonunda hazır bulunmadığı için ve **SEGBİS yöntemiyle ıslak imzanın doğrudan sanığa gösterilmesi mümkün olmadığı için tutanağı ve altındaki imzayı sanığa gösteremedi. Tutanak ile sanık ifadeleri arasındaki çelişki çözümsüz kaldı. Mahkemenin SEGBİS yöntemiyle sanık sorgusu yapma ısrarı karşımıza bir başka iç hukuk engeli ve aynı zamanda adil yargılama ihlali olarak çıktı.**

Duruşmanın yapıldığı gün, savcı ve bir heyet üyesinin uyuma görüntüleri sosyal medyada, ertesi gün basında yayınlandı. Bunun üzerine HSYK tarafından savcı ve heyet üyesi hakkında soruşturma başlatıldı.

Saat 13.30’da dinlenme arası veren mahkeme heyeti aradan sonra yeniden başlayan duruşmada davadan çekilme kararı verdi. Çekilme kararına gerekçe

[24] Ethem Sarisülük Dava Dosyası, E. 2013/349,05.02.2014 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

olarak müdahil avukatları tarafından “mahkemenin tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebepler ileri sürülmesi” ni gösterdi. Mahkemenin çekilme kararı üzerine dosya CMK’ nun 27/1-b maddesi uyarınca çekilme kararının incelenmesi ve merci tayini için 7. Ağır Ceza Mahkemesine gönderildi. Ankara 7. Ağır Ceza Mahkemesi çekilme kararını hukuka ve yasalara uygun bulunmadığına dair karar vererek dava dosyasını 6. Ağır Ceza Mahkemesine geri gönderdi. Davaya bakmamakla ısrarlı olan Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, 7. Ağır Ceza Mahkemesinin kararının Yargıtay tarafından bozulmasının sağlanması için, CMK’ nun 309. maddesinde yer alan kanun yararına temyiz yetkisini kullanması ricasıyla dava dosyasını Adalet Bakanlığı’na gönderdi. Mahkemenin Adalet Bakanlığı’na başvurusu CMK’ nun 309. maddesine aykırıdır. Çünkü 309. maddede kanun yararına temyiz yoluna konu olabilecek ve kanun yararına bozma kararı verilebilecek kararlar davanın esasına ve mahkûmiyete dair kararlardır. Başka bir anlatımla davayı sona erdiren kararlardır. Çekinme kararı kanun yararına temyiz ve bozma kapsamına girmemektedir.

ADİL YARGILANMA HAKKI

Davanın seyri-duruşmalar kısmında adil yargılanma hakkı ihlali ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Olay esnasında ve sonrasında delil karartılması yoluyla, soruşturma esnasında ise müdahil avukatlarına yapılan birtakım engellemeler ve hukuka aykırı uygulamalarla adil yargılanma hakkına yapılan müdahaleler olay örgüsü çerçevesinde anlatılmaya çalışılacaktır.

Ethem Sarısülük’ün vurulduğu gün Ankara’da yapılan toplantı ve gösterileri takip etmekle görevli savcı, kanıtları toplama ve ateş açan polisin kimliğini tespiti ve sorgulamanın yapılması yönünde talimat vermedi. Ankara Cumhuriyet Başsavcısı **olaydan 3 gün sonra** başka bir savcı görevlendirdi. Görevi devralan savcı **olaydan 6 gün sonra** (06.06.2013), ateş eden polis memurunun sorgulanmak üzere getirilmesi talimatı yerine sadece kimliğinin bildirilmesi için Ankara Emniyet Müdürlüğü’ne yazı yazdı. Savcı soruşturmayı ve şüpheli polisin sorgulanmasını geciktirerek hem adil yargılanma hakkını ihlal etti hem de iç hukukun işlemlerini geciktirdi. Ethem Sarısülük 14.06.2013 günü hayatını kaybetti.

Ankara Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü **olaydan 16 gün, savcının yazılı talimatından 10 gün sonra** (17.06.2013) polisin sadece kimliğini savcıya bildirdi, silahı ve şarjörü teslim etti. Savcılığın şüpheli polisin ifadesini alma işlemini geciktirmesi üzerine 18.06.2013 günü polisin ifadesinin alınması ve tutuklanması için Savcılığa müdahil vekilleri tarafından başvuru yapıldı. Ancak bu başvuru konusunda da Savcılık tarafından bir işlem yapılmadı ve kimliği belli şüpheli polisin ifadesi alınmadan olay yerinde bulunan diğer

polislerin tanık olarak ifadeleri alınmaya başlandı. **Halkın giderek artan tepkisi üzerine şüpheli olaydan 23 gün sonra (24.06.2013) savcıya teslim edildi.**

Soruşturma dosyası, savcılığın tutuklama talebi konusunda bir karar verilmesi için Ankara 13. Sulh Ceza Mahkemesine gönderildi. Şüphelinin sorgu hakimliğine (13. Sulh Ceza Mahkemesi) sevk edildiğine dair müdahil vekillerine bildirimde bulunulmadı, şüphelinin sorgusuna katılmaları, soru sormaları engellenerek önce “*silahların eşitliği*” ilkesi ihlal edildi. Sorgu hâkimi, 24.06.2013 tarihli kararı ile şüpheliyi serbest bıraktı.

Karara müdahil vekilleri tarafından itiraz edildi. Karara itirazı inceleyen 8. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından hem iç hukuktaki CMK'nun 104 ve 267. maddeleri hem de AİHM içtihatlarında yerleşik olan “*silahların eşitliği*” ilkesi çığnenerek itiraz haklarının olmadığına karar verildi. Oysa CMK'nun 104 ve 267. maddelerinde tutuklama ya da salıverme kararlarına karşı itiraz etme hakkının varlığı açık bir biçimde belirtilmektedir:

“**Madde 104–(2)** Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

Madde 267–(1) Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hallerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir.

07.06.2013 günü olay yerinde keşif yapıldı. Bilirkişiler bağımsız ve tarafsız bir kuruma değil, Ankara İl Jandarma Alay Komutanlığına, Komutanlık da İçişleri Bakanlığına ve dolayısıyla Hükümete bağlıdır. Soruşturma sırasında Savcılığın talebi olmadığı halde Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından soruşturma dosyasına, 20.06.2013 tarihli “*Görüntü İnceleme Tutanağı*” başlıklı 35 sayfalık bir tutanak gönderildi.

Bilirkişi raporu tarzında ve sanık polis lehine, kamera kayıtlarında yer alan gerçekler çarpıtılarak düzenlenmiş olan bu tutanakta, isimleri gizli tutulan iki polis memurunun imzası bulunmaktadır. Müdahil vekilleri tarafından ise ilk olarak Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ne sonrasında da Almanya'da bulunan Televizyon ve Film Yüksekokulu'na başvurularak bilirkişi incelemesi yaptırılmıştır. Emniyetten gelen raporlar ile yukarıda adı geçen bağımsız kurumların hazırladığı raporlar arasındaki çelişkiler AİHM' ne başvuru dilekçesinde ortaya konmuş ve iç hukuk yollarının tüketilmesinin böylece imkansız hale geldiği belirtilmiştir.^[25]

Yukarıda belirtildiği gibi henüz yargılama aşamasına geçmeden siyasi liderlerin açıklamalarının zanlıya yol gösterdiği, suç vasfının fail lehine belirlendiği yönündeki iddialar dikkate alınmalıdır. MOBESE kameralarının yön değiştirmesinden ve Ahmet Şahbaz' ın ateş ettikten sonra görevine devam

[25] Ethem Sarisülük Dava Dosyası, E. 2013/349,10.10.2013 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Dilekçesi

etmesinden sorumlu olan polis amirleri ve diğer yetkililer ile olayın soruşturulmasını zorlaştıran veya görevini yerine getirmeyen polis memurları ve diğer kamu görevlileri hakkında da soruşturma yürütülmelidir.^[26]

AVUKAT KAZIM BAYRAKTAR İLE SÖYLEŞİ

-Türkiye’de yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı sorununun Ethem Sarısülük dava dosyasına yansımaları nelerdir?

(...)İdeolojik yargılamanın da bir sınırı vardır. İdeolojik anlamda taraflı olup ‘hukuku mümkün olduğunca çiğnemek’ bir bu vardır, bir de hukuku çok aleni bir şekilde, ‘cüretkarca inkar etmek’ vardır. Bu ikincisini yapmaya taraflı hakimlerin hepsi cesaret edemez, bazıları bir noktada durur. Ama bazıları her şeyi göze alır, işte Ethem Sarısülük davasında hukuktan konuşamıyoruz, ben mesleki yaşamımda hiçbir hâkime etmediğim sözleri bu hakimlere sarf ettim, 12 Eylül döneminde bile böyle yapmadık. Zaman zaman o dönemde de mahkemeleri protesto ederdik, müvekkiller tek tip elbiseleri çıkarırlardı vs. ama gelinen noktada Ethem’ in davasında ilk defa bu kadar ağır konuşmak zorunda kaldım. (...) Bu heyet, bu davada çekilme kararı verdi, çünkü davaya bakamaz hale geldi, buna rağmen tutuklama kararı vermedi, buna rağmen hukuku çiğnemeye devam etmesi beni şaşırtıyor. Son duruşmaya sanık gelmedi, heyetin tutuklama kararı vermesi lazımdı, ancak veremedi. Sanık önümüzdeki duruşmaya gelecek, şimdi merak ediyorum, önümüzdeki duruşmada neler olacak, sanık gelmezse ne olacak, heyet tutuklama kararı verebilecek mi? İlk aklıma gelen burada şu oldu; hakimler üzerinde kutsal saydıkları amacın bir baskısı var. Tarafımızca edinilen kanaat şu ki; hiçbir mahkeme bu davayı almak istemiyor, o yüzden 7. Ağır Ceza Mahkemesi dosyayı yine aynı mahkemeye gönderdi.

Ali İsmail Korkmaz davasının tutuklu yargılanan polis sanığı var, yüzünü gizlemiyor, ama Ethem davasında sanığın yüzünü de gizleyecek kadar ayrıcalıklı bir yargılama yaptılar. Bu durum benim de cevaplandıramadığım bir durum, aklıma mantıklı bir cevap gelmiyor artık. Duruşmanın birinde bunu dile getirdim; dışarıda güvenlik nedeniyle sanığı kamufle ediyorsanız, o zaman sanık dışarıda peruğunu taksın, ki sanığın zaten koruması var, kendisi söyledi. Bizim derdimiz sanığın korunması değil, korunsun elbette ama duruşmaya gerçek yüzüyle gelmesi lazım, çünkü aksi bir kanıt karartmadır. Kaldı ki, biz önümüzdeki duruşmada şunu dile getireceğiz; “çektim sıktım 3 tane” meselesinin kayıtları var ekran önünden sanığın yüzü geçiyor, şuanda yurt dışında

[26] Gezi Parkı Olayları İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında Bir İnceleme, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2013, s.114-115

inceleniyor bu kayıt, dolayısıyla şimdi teşhis gündeme gelecek, peruklu adamla teşhis mi olur?

Burada söylemek istediğim bir şey daha var; Ethem' in annesi hakkında soruşturma açıldı, savcılığa ifade vermeye gittik, Sayfi Sarısülük; evet dedi, ben bu heyete satılmış dedim, savcıyla beraber şaşırдық, bedelini göze alıyor aslında, kastettiği, söylediği gibi, “ideolojik bir satılmışlık” tabi. Çünkü burada bir kavga isteği var. Peki bu istek niye diye soracak olursak, bu kadar açık hukuksuzca yapılan yargılama karşılığında ihkak-ı hak dediğimiz bir şey gündeme geliyor, bir şekilde insanlar hukukun sormadığı hesabı kendileri sormak istiyorlar. Hukuk çözülmeye başladığı zaman belli bir aşamaya kadar sabır olur, ama o sınır aşıldığında sabır da biter, bu durumda ihkak-ı hak dediğimiz şey gündeme gelir. Aslında bunun hukuksal bir yanı da var, hazırladığım yazıya da konu oldu; “direnme hakkı” dediğimiz şey. En son duruşmada bunu belirttim; meşruiyetinizi kaybettiniz dedim. İlk duruşmada yaşanan kaos bu nedenleydi. Yargı bağımsızlığını toplumsal olarak ortaya çıkaran ihtiyaçları kavramak gerekiyor.

Yargı bağımsızlığının ötesinde artık yargı içinde olup bitenleri açığa çıkarmaya ihtiyaç var. Şuna da ihtiyaç var diye düşünüyorum; mahkeme salonları artık meşruiyetini de yitirmeye başladı, bazı mahkemeleri ve hakimleri hariç tutmak lazım, tabii. Artık duruşmalarda bu tür tavır alan yargıç ve savcılara karşı meşru direnme hakkını kullanacak şekilde tavırlar içerisine girmek gerekiyor, diye düşünüyorum. Ethem Davası' nda olduğu gibi, dilekçelerden birine şunu da yazmıştık, dışarıda sokaklarda başlayan demokrasi arayışının duruşma salonlarında devam etmesi gerekiyor. Artık yargılamalar o demokrasi mücadelesinin değişik araçlarla devam ettiği yerler. Çünkü yargının bu gidişine karşı kendi içinden bir mücadeleye ihtiyaç var.(...)

SONUÇ

Topluumsal barışın kurulup korunmasında yargıya önemli bir rol ve büyük bir sorumluluk düşer. Belki de en korkutucu olan çoğunluğun, özellikle kamu görevlileri yargılanırken sonucun “*cezajsızlık*” olacağını kabullenmiş olmaları ve bunun toplumda yarattığı-yaratacağı “*adaletsizlik*” duygusudur. Biriken adaletsizliğin yaratabileceği yıkımlarda yargının oynayabileceği olumsuz rol Ethem Sarısülük duruşmalarında açıkça kendini göstermektedir.

Gezi olayları esnasında olaylara müdahale eden polislerin kasklarında numara olmaması, soruşturmanın daha hafif cezayı gerektiren suçlar üzerinden ilerlemesi, polis amirlerine ve üst düzey yetkililere yönelik açılmış bir soruşturma bulunmaması, hakkında soruşturma açılan az sayıda polisin görevlerine devam ediyor oluşu, delillerin özellikle kamera kayıtlarının karartıldığı yönündeki iddialar, şikayet edenlere yönelik baskılar kişilerin hak arama yollarına başvurularını zorlaştırmakta veya engellemektedir.

Üst düzey bürokrat ve kamu görevlilerinin bazı söylemlerinin hak mağdurdan ziyade, hakkı ihlal edenin korunacağı yönünde bir endişe yaratmaktadır. Bu endişelerin haksız çıkması için, Türkiye'nin uluslararası insan hakları standartları doğrultusunda gerekli tedbirleri alarak ve hak ihlallerini ciddiye ve hızla sonuçlandırması gerekmektedir.^[27]

Makalenin sonuç kısmına geldiğimiz günlerde son duruşma 07.07.2014 tarihinde yapıldı. Savcı mütalaasında, sanığın olay anında meşru müdafaada bulunmadığına, kasten adam öldürüldüğünün anlaşıldığına, silahını teslim etmesini ve sanığın tutuklanmasına karar verilmesini istedi.^[28] Mahkeme heyeti, savunma için süre verilmesine ve savcının talep ettiği ceza olan CMK 100. madde gereğince sanığın tutuklanmasına karar verildiğini açıkladı. 1 yıla yakın bir çabanın ürünü olarak, hukuka uygunluğun sağlanması yönünde işaretlerin verilmesi, toplumsal birliğin davalarda denge mekanizması olabilme rolünü bir kez daha gösterdi.

[27] Gezi Parkı Olayları İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında Bir İnceleme, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2013, s.97

[28] Milliyet Gazetesi, Ethem Sarısülük Davasında Son Durum, 07.07.2014

KAYNAKÇA

AYATA Gökçeçişek, ÇAĞLI Pınar, ELVERİŞ İdil, ERYILMAZ Sevinç, GÜL İdil, KARAN Ulaş, MURATOĞLU Cansu, TABOĞLU Ezgi, TOKUZLU Lami, YEŞİLADALI Burcu, Gezi Parkı Olayları İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında Bir İnceleme, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2013

COŞKUN Vahap, SETA ANALİZ, Yargının Çıkmazı: Devlet mi, Adalet mi, Nisan, 2010

FENDOĞLU Hasan Tahsin, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010

GÖNENÇ Levent, TEPAV Anayasa Çalışma Metinleri, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, 2011

Gezi Silahları: Baret, maske, sprej', Radikal, 15 Haziran 2013

http://www.radikal.com.tr/turkiye/gezi_parkinin_suc_delilleri_baret_maske_sprej_sirke_ve_bir_tutam_cim-1137605 (erişim tarihi: 12.07.2014)

KÖKER Levent, Hukukun Üstünlüğü ve Demokratik Siyaset, Zaman Gazetesi, (06.02.2014)

http://www.zaman.com.tr/yorum_hukukun-ustunlugu-ve-demokratik-siyaset_2197833.html (erişim tarihi: 12.07.2014)

KÖKER Levent, Türkiye' nin İtibarı İnsan Haklarına Saygıdan Geçer, Zaman Gazetesi, (14.06.2013)

http://www.zaman.com.tr/yorum_turkiyenin- itibari-insan-haklarina-saygidan-gecer_2099945.html (erişim tarihi: 12.07.2014)

KUNTER Nurullah ve YENİSEY Feridun, Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1998

SANCAR Mithat ve ATILGAN Eylem Ümit, "ADALET BİRAZ ES GEÇİLİYOR. . ." Demokratikleşme Sürecinde Hakimler ve Savcılar, Tesev Yayınları, İstanbul, 2009

SANCAR Mithat, "Devlet Aklı" Kısacasında Hukuk Devleti, İletişim Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2006

SANCAR Mithat, "Adalet Solduğu Zaman", Taraf Gazetesi, (16.07.2009)

<http://www.taraf.com.tr/yazilar/mithat-sancar/adalet-soldugu-zaman/6577/> (erişim tarihi: 12.07.2014)

SANCAR Mithat, "Polis, Yargı, Demokrasi", Taraf Gazetesi, (14.03.2012)

<http://www.ilkehaber.com/yazi/polis,-yargi,-demokrasi-4032.htm> (erişim tarihi: 12.07.2014)

SARISÜLÜK Ethem, Dava Dosyası, Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2013/349

YAVUZ Bülent, Kuruluş ve İşleyiş Açısından Türkiye' de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010

Ethem Sarısülük Davasında Son Durum, Milliyet Gazetesi, 07.07.2014

<http://www.milliyet.com.tr/ethem-sarisuluk-davasinda-son-teknoloji-1908283/> (erişim tarihi: 12.07.2014)

KISALTMALAR CETVELİ

- S:** Sayfa
M : Madde
E: Esas Numarası
K: Karar Numarası
CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu
TOMA: Toplumsal Olaylara Müdahale Aracı
SEGBİS: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TCK: Türk Ceza Kanunu
CPT: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi
HSYK: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
DGM: Devlet Güvenlik Mahkemeleri
MGK: Milli Güvenlik Konseyi